

● Humaniorastrategi for Universitetet i Oslo

Foto: Anders Lien / UiO

Innhold

- Innledning.....	4
- Strategiske valg.....	5
- Historie, kulturarv og estetikk.....	6
- Kunnskap og skole.....	7
- Språk- og kulturkompetanse.....	9
- Bærekraftig utvikling og klimautfordringen.....	11
- Teknologi som kultur- og livsform.....	12
- Demokratisk utvikling.....	14

Humaniorastrategi for Universitetet i Oslo

Humaniora er viktig for Universitetet i Oslo (UiO), og en sentral del av dets styrke. I større og mindre grad er humaniora representert ved alle fakulteter og museer ved UiO. Dette er derfor en strategi for humaniora ved hele universitetet. Strategien følger UiOs Strategi 2030 og skal gjelde for det nærmeste tiåret. Strategien skal bidra til å styrke humanioras plass ved UiO og legger vekt på å synliggjøre humanioras bidrag til å løse vår tids store samfunnsutfordringer.

UiOs humaniorastrategi er levert av en arbeidsgruppe ledet av dekan Frode Helland ved Det humanistiske fakultet (HF) og bestående av professor Brita Brenna, professor Mette Halskov Hansen, professor Hilde Hasselgård, professor Øystein Linnebo, professor Kim Christian Priemel (alle HF), professor Marius Timman Mjaaland (Det teologiske fakultet), professor Katja Franko (Det juridiske fakultet), professor Rita Elisabeth Hvistendahl (Det utdanningsvitenskapelige fakultet), professor Kristin Asdal (Det samfunnsvitenskapelige fakultet) og seksjonssjef Anne Lene Melheim (Kulturhistorisk museum).

• Norges største og fremste humaniorauniversitet

Forskningsrådets evaluering av humaniora i Norge i 2017 slo fast at UiO er landets fremste humaniorauniversitet.

- Høy grad av publisering
- Strategisk tilnærming til forskning
- Av 20 forskergrupper ved UiO var 18 excellent
- Disse forskningsgruppene ble fremhevet som blant de verdensledende:
 - FourMs – Music, Mind, Motion, Machines (estetiske studier)
 - MultiLing – Senter for flerspråklighet (nordisk språk og litteratur)
 - Politisk, sosial og ideologisk forandring i Midtøsten (moderne og klassiske språk, litteratur og områdestudier)
 - Barndom og oppfatninger om barndom i historien (historie, arkeologi og kulturstudier)

• QS World University Ranking by subject 2019

- Filosofi nr. 25 i verden; sammen med antropologi det høyest rangerte enkeltfaget ved UiO.
- Medievitenskap og teologi blant de 50 beste i verden.
- Lingvistikk, arkeologi og historie blant de 100 beste.

Innledning

Humaniora ved UiO er nasjonalt ledende og internasjonalt fremragende. Dette ble bekreftet av Forskningsrådets evaluering av norsk humanistisk forskning i 2017, som slo fast at UiO har mange humaniora-miljøer i det internasjonale toppsjiktet. Dette viser seg også ved at humaniora ved UiO har godt gjennomslag på den europeiske forskningsarenaen.

- Det europeiske forskningsrådet (ERC) og nordisk samarbeid

På flere europeiske arenaer skårer UiOs humanioramiljøer godt, særlig når det gjelder utvikling av unge forskere.

- ERC Starting Grants

I 2019 lå UiO på topp i Norden og i samarbeidsorganisasjonen the Guild med fem Starting Grants innen humaniora og samfunnsvitenskap.

- Maria Sklodowska Curie Actions (MSCA)

Takket være målrettet innsats med faglige møteplasser for unge forskere gikk alle UiOs ni MSCA-stipender i 2019 til humaniora.

- Forskerskolen Dialogues with the Past

Den nordiske forskerskolen i arkeologi «Dialogues with the Past» inkluderer mer enn 20 deltakerinstitusjoner fra alle de nordiske landene, samt Baltikum og Tyskland. Skolens mål er å forsterke de nasjonale doktorgradsprogrammene i arkeologi og bidra til å utvikle den nordiske arkeologien.

UiOs ledende posisjon nasjonalt er et resultat av lange tradisjoner og godt strategisk arbeid med fagutviklingen. Det ligger et stort ansvar i å forvalte miljøer av slik høy kvalitet, et ansvar UiO er seg bevisst og ønsker å uttrykke gjennom den foreliggende strategien. Det overordnede målet med strategien er å befeste humanioras plass på UiO slik at vi fortsatt vil være det fremste humaniorauniversitetet nasjonalt og med ambisjoner om å ha samme plass på nordisk nivå.

Humaniora har stått sentralt ved UiO siden opprettelsen i 1811. Flere humanistiske disipliner ble organisert i «Det filosofiske fakultet» sammen med matematikk og naturvitenskap. Samtidig var humaniora en naturlig del av profesjonsutdanningene ved Det teologiske fakultet og Det juridiske fakultet.

Siden har universitetet vokst og fått sterkere arbeidsdeling, mer spesialisering og flere disipliner. Tanken om et helhetlig fagtilbud som lå bak dannelsen av universitetet i 1811, møter vi imidlertid igjen i dag i andre former: Humaniora er representert på de fleste av UiOs fakulteter og museer. I UiOs utdanning finnes det bare ett fellesemne, og det er det humanistiske examen philosophicum. Forskningsfelt som eksplisitt overskrider det som før ble kalt «de to kulturer» er for eksempel medisinsk historie, forskningsetikk, vitenskapshistorie, biologi, samfunnsmedisin og energi- og miljøforskning. Grensen mellom samfunnsvitenskapene og humaniora er ikke bestandig tydelig; det snakkes ofte om HUMSAM som ett felt, men fagområdene har også ulike og kompletterende innganger til problemstillinger.

Humaniora forvalter spesifikk kunnskap om menneskelig historie, språk og kulturelle uttrykksformer som et moderne samfunn ikke kan fungere uten. Samtidig gir de humanistiske fagene kunnskap og ferdigheter som går utover det fagspesifikke og disiplinære. Kritisk tenkning og kontekstforståelse er sentralt i humaniora og etterspørres sterkt av arbeidslivet. De fleste studenter vil gå ut i jobber hvor de vil arbeide tverrfaglig. Også dagens forskningsvirkelighet er mer og mer tverrfaglig; historikere bruker økonomiske modeller, språkforskere og litteraturvitere bruker digital teknologi, og laboratorier blir en integrert del av humaniora. Tverrfaglighet er viktig i bestrebelsene på å bidra til løsningen av store samfunnsutfordringer. Humaniora ved UiO har lyktes svært godt med sine tverrfaglige Senter for framragende forskning (SFF). UiO har som mål å bygge videre på disse, samtidig som man legger til rette for etableringen av flere SFF innenfor humaniora.

UiO kan allikevel gjøre det enda bedre og bli en tydeligere bidragsyter til forståelsen av og løsningene på samfunnsutfordringer ved i høyere grad å utnytte hele den faglige bredden. Forurensning og klimaendringer, masse migrasjon som resultat av krig og nød, økende økonomisk ulikhet, kulturkonflikter, rasisme og fremmedfrykt, pandemier, automatisering og press mot demokratiet har globale årsakssammenhenger med lokale virkninger.

Strategiske valg

- Dagens betydelige **faglige bredde og høye kvalitet innen humaniora ved UiO skal forvaltes** i tråd med faglige og samfunnsmessige behov slik at det potensielle konkurransefortrinnet den representerer blant annet for tverrfaglig forskning, kan realiseres.
- Humaniora ved UiO skal svare på regjeringens forventninger om å **styrke fagenes samfunnsrelevans** ved å bli en enda tydeligere bidragsyter til forskning omkring vår tids største samfunnsutfordringer, fra klima og miljø til kultur møter, migrasjon og demokratiutvikling, også i samarbeid med de samfunnsvitenskapelige fagene.
- Humaniora ved UiO skal **forbedre forskning og undervisning innen etablerte disipliner, være åpne for nye**, og arbeide for å utvikle forpliktende tverrfaglige forbindelser med andre fagområder både på UiO og utenfor institusjonen.
- Humanistisk utdanning ved UiO skal gi **nøkkelpetanse i en dannelse for det 21. århundre**: kunnskap om nasjonale og globale utviklingstrekk, kritisk tenkning, etisk vurderingsevne, samarbeid og sosiale ferdigheter, historisk bevissthet, estetisk forståelse og kreativitet.
- **Utdanningskvaliteten skal høynes** gjennom bedre læringsmiljø, læringsformer som fremmer fordykning og samarbeid mellom studentene, og tiltak for å **styrke studentenes muligheter til å gjennomføre sine studier** innenfor gitte rammer.
- Humaniora ved UiO skal videreutvikle sin deltakelse i en av landets største **lektorutdanninger** der mange søker seg til UiO på grunn av den **faglige styrken** i utdanningen.
- Humaniora ved UiO skal **videreutvikles gjennom strategiske satsninger på integrativ humaniora**, som for eksempel medisinsk humaniora, miljøhumaniora og digital humaniora.
- UiO skal utnytte mulighetene i de tverrfaglige samarbeidsflatene ved å ha **minst én stor tematisk satsning med tyngdepunkt i humaniora**.
- Humaniora ved UiO skal bedre utnytte mulighetene til å **hente støtte til god vitenskap på internasjonale konkurransearenaer** som Horisont Europa.

Historie, kulturarv og estetikk

Kunnskap om fortid, kultur, identitet og komplekse kulturelle endringsprosesser er avgjørende for å forstå nåtiden og bidra til å møte framtidens utfordringer. De humanistiske fagene skaper og viderefører kunnskap om verdens materielle og immaterielle kulturarv – språk, religion, historie, arkeologi, kunst, musikk og litteratur.

Som læren om sansemessig erfaring har estetikk betydning langt utenfor selve kunstopplevelsen. Vår livsverden er estetisk formet og formidlet, slik også undervisning, forskningsformidling og offentlig informasjon, massemedier, markedsføring og politikk bruker estetiske virkemidler som bidrar til å påvirke oss. Estetiske disipliner utgjør en stor del av humaniora ved UiO. Fagene dekker kunst, litteratur, medier og musikk, samt teoretiske emner innenfor estetikken.

UiO er samtidig en viktig kulturinstitusjon, og universitetsmuseene tilbyr mangefasetterte opplevelser til studenter, ansatte og den brede offentlighet. Museene og bibliotekene ved UiO representerer en betydelig interaksjonsflate med publikum og er derfor av stor samfunnsverdi.

Som forvaltere av kulturarv tar UiO et stort ansvar for kunnskapsdeling og blir derfor også utfordret i møte med skoleverk, offentlighet og nye befolkningsgrupper. Kulturarv bidrar til samhold, identitet og estetisk dannelse og opplevelse, men er også gjenstand for politisering. Det er nødvendig å ha et bevisst forhold til hvilken arv vi skal ta vare på for kommende generasjoner, og hvordan vi viser dens relevans. Humaniora ved UiO skaper kunnskap og debatt rundt kultur og historie. Med museene og bibliotekene har UiO også en rekke muligheter og fortrinn som akademisk humaniorainstitusjon. De representerer en viktig arena for direkte samfunnskontakt.

Samarbeid mellom UiOs museer, humanistiske og naturvitenskapelige miljøer rundt kultur- og naturarv kan utvikles videre og styrke UiOs posisjon som landets viktigste kulturarvsforvalter.

Andre kulturinstitusjoner som teatre, museer eller bibliotek er verdifulle samarbeidspartnere som også er synlige i Oslo sentrum og svært sentrale for det nasjonale ytringsrommet.

Mål:

UiO skal opprettholde, utvikle og formidle ekspertise på kultur- og naturarv. Humaniora ved UiO skal bidra med kunnskapsbasert og kritisk tenkning om historie og estetikk. UiO skal videreutvikles som arena for samfunnsintervensjon med historisk bevissthet og dybde.

Tiltak:

UiO skal arbeide politisk i relevante kanaler for at Forskningsrådet utvikler program og utlysninger rettet mot natur- og kulturarv, med en målsetning om en forsknings- og utdanningsportefølje som gjenspeiler aktive samarbeidsflater.

UiO vil fortsette arbeidet gjennom The Guild og/eller andre relevante kanaler for å integrere humaniora i Horisont Europa (og påfølgende satsninger).

UiO skal arbeide for styrket relevans for historiske og estetiske fag ved UiO gjennom satsning på kontakt med arbeidsliv og synliggjøring av det forskningsnære som relevant for studentenes karriere også utenfor academia.

UiO skal tydeliggjøre campus og universitetsmuseene som historisk forankret interaksjonsflate med samfunnet.

Kunnskap og skole

Produksjon og bruk av kunnskap foregår alltid i kulturelle, historiske og språklige kontekster, hvor humanistiske perspektiver er avgjørende. En av humanioras styrker ligger i studiet av møtene mellom ulike tradisjoner og ulike institusjoner. Slike studier kan imidlertid ikke humanistene gjøre alene; de fordrer samarbeid med andre kunnskapstradisjoner også på UiO. De samfunnsvitenskapelige miljøene peker seg ut som særlig relevante i denne sammenheng. UiOs museer og bibliotek er dessuten sentrale kilder til ulike kunnskapstradisjoner.

● Lektorprogrammet

Fire av fem studieretninger i det femårige Lektorprogrammet er humanistiske, og et flertall av studentene i praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) har humanistiske fag.

Engelsk

- Språk, litteratur og samfunn i den engelsktalende verden

Fremmedspråk

- Språk, litteratur, religion og etikk og samfunn: Fransk, spansk og tysk

Kultur- og samfunnsfag

- Historie, samfunnsfag, religion og etikk.

Nordisk

- Norsk og nordisk litteratur og språk.
- Norsk som andrespråk for det flerkulturelle klasserom.

Humaniora bidrar til å reise en kunnskapsbasert debatt om verdigrunnlag, normative kilder og tilhørighet innenfor en videre global og europeisk kontekst, der historiske og samtidige, teologiske og filosofiske kilder gjøres til gjenstand for kritikk og samtidig blir en ressurs for å fortolke vår tid.

Studentene ved de humanistiske fagene får fortolkningskompetanse og etisk kompetanse som ofte etterspørres i arbeidsliv og offentlighet, og som er en naturlig del av de ferdigheter som ligger i en dannelse for det 21. århundret.

Humaniora bidrar til å reise en kunnskapsbasert debatt om verdigrunnlag, normative kilder og tilhørighet innenfor en videre global og europeisk kontekst, der historiske og samtidige, teologiske og filosofiske kilder gjøres til gjenstand for kritikk og samtidig blir en ressurs for å fortolke vår tid.

Studentene ved de humanistiske fagene får fortolkningskompetanse og etisk kompetanse som ofte etterspørres i arbeidsliv og offentlighet, og som er en naturlig del av de ferdigheter som ligger i en dannelse for det 21. århundret.

Skolen er humanioras viktigste grenseflate mot samfunnet. De humanistiske bidragene gir elevene kunnskap om hvordan vi har blitt de vi er, og forståelse for de utfordringene som samfunnet står overfor. Humaniora bidrar også til at elevene utvikler gode ferdigheter i lesing, skriving og evne til å uttrykke seg muntlig slik at de kan delta aktivt i samfunnets demokratiske offentlighet. Elever, studenter og arbeidstakere møter humaniora i et livslangt læringsløp: i den 13-årige grunnopplæringen, høyere utdanning og voksenopplæring. Humanioras samfunnsoppdrag i skolen omfatter både utdanning av lærere, utvikling av fagene og læreplan- og læremiddelutvikling. Humaniora er en viktig bidragsyter til lærerutdanningene ved UiO. For forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen spiller humaniora en betydningsfull rolle.

Mål:

UiO skal videreutvikle sin programportefølje slik at den sikrer tverrfaglighet, forskningsnærhet og kontakt med skole og arbeidsliv. Den skal forberede studentene på et samfunns- og arbeidsliv i stadig raskere endring.

Tiltak:

UiO skal utvikle nye former for tverrfaglig utdanning, for eksempel gjennom honours-program på tvers av eksisterende masterprogrammer. Administrative strukturer skal tilrettelegges for å gjennomføre slike prosjekter.

UiO skal videreutvikle de humanistiske studieretningene i Lektorprogrammet og samarbeidet om programmet. UiO skal være en viktig bidragsyter til etter- og videreutdanning for lærere i humanistiske fag gjennom Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen (FIKS).

Språk- og kulturkompetanse

Språk er grunnlag for forståelse. UiO har forskningskompetanse i en lang rekke språk og flere kulturområder. Den faglige bredden og styrken innen humaniora gir UiO en særskilt god mulighet til forskning på store kulturelle og ideologiske endringsprosesser i et langtidsperspektiv. Det er viktig å utnytte denne muligheten gjennom å koble fag til større kunnskapsområder. På UiO ligger det store muligheter for at studier av språk i større grad enn i dag kan kombineres med for eksempel økonomi, statsvitenskap, antropologi og fag innen naturvitenskapene.

• Tverrfaglige områdestudier

UiO:Norden

- En av tre tverrfakultære satsinger ved UiO, sammen med UiO:Livsvitenskap og UiO: Energi.
- Verdensledende forskningsinnsats som samler forskere fra humaniora, samfunnsvitenskap, medisin og naturvitenskap.
- Gir ny kunnskap om de nordiske landenes historiske forutsetninger, utfordringer, paradokser og framtidsmuligheter. Kobler studier og forskning

Senter for islam- og midtøstenstudier

- Innsikter fra språk- og litteraturvitenskap, religionshistorie, historie, antropologi og statsvitenskap for å forstå utviklingen i Midtøsten og Nord-Afrika.

Sør-Asia

- Studier av religion, politikk og politisk kultur i en av verdens mest folkerike regioner.

Øst-Asia

- Språk, kultur, historie og sosialantropologi.

Senter for slaviske og østeuropeiske studier

- Språk, kultur og samfunn i Russland og de postsovjetiske statene, Sentral-Europa og på Balkan.

Humaniora ved UiO er en naturlig base for tverrfaglige områdestudier. Med kompetanse på språk, kultur og historie i ulike deler av verden har humaniora spesielle forutsetninger for å beskrive den globale utviklingen, der dynamikken i samspillet mellom ulike faktorer ivaretas.

Humaniora står helt sentralt når det gjelder å forstå de utfordringene som reises med migrasjon fra andre deler av verden til Europa og til Norge. Dette potensialet må utvikles og styrkes, samtidig bør det utnyttes bedre ved UiO gjennom et tettere samarbeid mellom humanistiske og samfunnsvitenskapelige miljøer. Kompetanse og forskning på forholdet mellom rett, etikk og politikk på globalt nivå er spesielt relevant i dag.

Forskning på språk, medier, kultur, litteratur, musikk, historie, politikk, etikk, filosofi og religion kan bidra til å forstå blant annet konflikter, endrede identiteter, skiftende religiøse uttrykk. Humaniora kan fremme verdsetting av kulturelt mangfold, gjennom å forske på og gi bidrag til å opprettholde respekt og forståelse for kulturelle forskjeller og behovet for å ivareta språk, historie, materiell og immateriell kultur.

Kunnskap om norsk majoritets- og minoritetskultur er viktig å opprettholde og utvikle, men det er også forståelsen for globalt kulturelt mangfold. UiO kan gjennom humanistisk forskning og utdanning bidra til at Norge lykkes som flerkulturelt samfunn, blant annet ved å videreutvikle en moderne utdanning for religiøse ledere fra ulike trossamfunn.

Internasjonalt ansatte bringer nye perspektiver og styrker med dette de humanistiske fagmiljøene. Samtidig skal UiO være den institusjonen som er fremst i å forvalte og utvikle kunnskap om norsk språk og historie. I dag fordrer også det forskning og studier i flerspråklighet og språkernes funksjon i et kulturelt komplekst samfunn. Engelsk og moderne fremmedspråk er stadig viktigere i en globalisert verden og i en ny situasjon med språk og maskinlæring, mens kunnskaper i eldre språk gir et nødvendig vindu til vår historie.

● Sentre for fremragende forskning (SFF)

Senter for rasjonell, moralsk og språklig handling - CSMN (2007-2017)

Forskning som identifiserer og utforsker normativitet i menneskelig handling.

- Filosofi, lingvistik, juss, statsvitenskap og økonomi

Senter for flerspråklighet - MultiLing (2013-2023)

Forskning som bidrar med kunnskap om muligheter og utfordringer ved flerspråklighet slik at samfunnet effektivt kan forvalte språklig mangfold.

- Lingvistik, sosiologi, psykologi, pedagogikk, antropologi og hjerneforskning

Senter for forskning om internasjonale domstolars legitimitet - PluriCourts (2013-2023)

Forskning om internasjonale domstolars legitimitet. Hvordan kan og bør internasjonale domstoler reagere og hvordan reagerer de faktisk.

- Rettsvitenskap, statsvitenskap, filosofi

Senter for tverrfaglig forskning på rytme, tid og bevegelse - RITMO (2018-2028)

Senteret skal utforske de grunnleggende kognitive mekanismene som ligger til grunn for menneskers rytme- og tidsopplevelse.

- Musikkvitenskap, informatikk, psykologi

Mål:

UiO skal fortsatt ha landets klart beste studietilbud innen språkstudier med kultur-, historie- og samfunnsforståelse, og forvalte porteføljen av fag slik at potensialet som ligger i bredde utnyttes til å etablere kunnskap om områder i takt med endringer i verden rundt oss.

Tiltak:

UiO skal følge opp humanorameldingens erkjennelse av at de vanskeligste språkfagene, japansk, arabisk og kinesisk, krever lengere undervisningstid og be Kunnskapsdepartementet om finansiering til å etablere 4-årige bachelorgrader.

UiO skal utnytte samarbeidsflatene med alliansepartnerne i The Guild for å sikre et fortsatt bredt språktilbud.

UiO skal arbeide politisk i relevante kanaler for at Forskningsrådet utvikler program og utlysninger rettet mot kulturelt mangfold og politisk mobilisering av kultur/religion i en internasjonal kontekst.

Bærekraftig utvikling og klimautfordringen

Humaniora er livsvitenskap, men det livet som studeres, er det menneskelige - det menneskeskapte i samspill og utveksling med naturmiljø, teknologi, institusjoner og kultur. Dagens miljø- og bærekraftutfordringer krever at forbindelsene mellom disse kunnskapsområdene tenkes og utprøves på nytt i nye forbindelser. Det tverrfaglige fokuset på liv ved UiO gjennom satsingen på Life Science åpner for helt nye og banebrytende samarbeidsmuligheter mellom humaniora, naturvitenskap og samfunnsvitenskap.

En av de største og viktigste utfordringene der UiO skal bruke hele sin faglige bredde, er klima- og miljøspørsmålet. Vi mangler fortsatt kunnskap for å kunne løse klimakrisen. Innen natur- og samfunnsvitenskap er klima og miljø godt etablerte forskningsfelt. Vi trenger også humanistisk forskning på hvordan mennesker forholder seg til den kunnskapen som finnes, hvordan folk reagerer på selve klimaendringene, og hvordan man kan tilpasse seg. De historiske vitenskapene viser hvordan mennesker og samfunn tidligere har reagert på dramatiske endringer og gir dybde til forståelsen av vår egen situasjon. Det er behov for en bedre forståelse av hvordan kunnskap brukes og misbrukes, og hvordan den kan motivere til handling. Her er humanistiske perspektiver vesentlige. Med Oslo School for Environmental Humanities har UiO et dynamisk tverrfaglig miljø i miljøhumaniora med stort potensial for å videreutvikle UiOs bidrag til svar på klima- og miljøspørsmålet.

Klimakrisen utfordrer oss som mennesker og menneskehet. Humaniora gir nye og komplementære perspektiver og analyser av klima- og naturendringer og diskursen rundt disse. Humaniora bidrar til å sette begivenheter i sammenheng, forklare årsaker og formulere konstruktiv kritikk av dominerende valg og verdier, samt formulere alternative visjoner for hva et bærekraftig samfunn kan være. En forutsetning for å nå mange av FNs bærekraftsmål er at den internasjonale rettsorden ikke svekkes ytterligere. Ved å fremme systematisk refleksjon rundt det moralske verdigrunnet for dagens rettsorden kan UiO bidra til en nasjonal og internasjonal debatt om hvordan den kan forsvares og fornyes.

Mål:

Disipliner og forskere innen humaniora skal være en integrert del av UiOs strategier og satsninger, og delta aktivt i konkret arbeid med FNs bærekraftsmål og klimautfordringene spesielt.

Tiltak:

Satsingen på miljøhumaniora i tverrfaglige forbindelser med samfunnsvitenskapene og naturvitenskapene skal styrkes.

UiOs fagportefølje skal utvikles med sikte på å få et internasjonalt tydelig og for studenter attraktivt studietilbud på tvers av humaniora, samfunnsvitenskap og naturvitenskap relatert til klima og miljø.

Teknologi som kultur- og livsform

Teknologi og teknologiske løsninger er sammenvevet med historiske og økonomiske betingelser, framtidvisjoner og kultur i bred forstand, og de kan og må studeres og forstås ved hjelp av humanistiske metoder og i nye tverrfaglige forbindelser. Menneskers bruk av teknologi og forhold til denne krever humanistisk kunnskap om for eksempel bioetikk og etiske spørsmål knyttet til teknologi og kunstig intelligens.

● Digital humaniora og nærliggende fag på UiO

Norgeshistorie.no

- Et nettsted som formidler historie på et lett forståelig språk. Fra steinalderen til i dag. Fortalt av fagfolk.

Flexphil

- Et nettkurs i Exphil som er gratis og åpent for alle.

Norsk folkeminnesamling

- Kulturhistorisk nasjonalarkiv som består av tekst- og bildemateriale etter over 300 samlere.

Det virtuelle Ibsensenteret

- Tekst, bilde, lyd, manuskripter, bibliografi, database over oppsetninger, oversettelser.

Samlinger og manuskripter

- Blant annet Henrik Ibsens skrifter, arkiv for nordiske middelaldertekster, litteratur på bokmål 1550-1900, norske gårdsnavn, Oslo Papyri, med flere.

Databaser om språk

- Ordbøker, korpus, leksikalske databaser, ordliste, nettressursen Språkvansker

CELL – Den digitale jurist

- CELL arbeider for å utvide erfaringsbasert læring i en digital tidsalder med mål om å skape fremtidens jurist. CELL fikk status som Senter for fremragende utdanning (SFU) i 2020.

Situerte simuleringer (SitsimLab)

- Lokasjonsbasert historiefortelling som bruker mobiltelefonen som et vindu inn mot andre versjoner av virkeligheten.

Historiske og komparative studier av teknologiske transformasjoner og samfunnsendringer bidrar med viktige og kritiske perspektiver på det digitale skiftet og hvilke samfunnsmessige konsekvenser det fører med seg. Nye former for teknologi endrer betingelser for medborgerskap, skaper nye offentligheter, men også utenforskap. Humanistisk kompetanse gir nødvendige forståelser og konstruktive bidrag til disse samfunnsendringene.

Kunstig intelligens stiller i dag mennesket overfor helt særegne utfordringer knyttet til kommunikasjon mellom menneske og datamaskin. De humanistiske fagene spiller en vesentlig rolle i å forstå og beskrive hvordan samspillet mellom menneske og datamaskin kan fungere. På UiO er det et stort potensial i et tettere samarbeid mellom humaniora og fag som informatikk og pedagogikk for å utvikle en kollektiv og inkluderende intelligens.

Digitalisering endrer våre livsvilkår ved å forandre hvordan kunnskap produseres og legitimeres i dagens samfunn. Dette gjelder ikke bare fremveksten av såkalte falske nyheter, men mer grunnleggende prosesser som definerer hvilken type kunnskap som får legitimitet og evne til å påvirke det offentlige ordskiftet, politiske og institusjonelle prosesser. UiOs fagmiljøer i humaniora, juridiske fag og samfunnsvitenskap kan sammen med teknologimiljøene avdekke premisser for og opplyse om denne utviklingen. Her er det potensial for forskingssamarbeid på høyt nivå.

Bruken av digital teknologi og digital metodikk blir stadig viktigere i humaniora som forsknings- og studiefag. Digital humaniora fordrer metodisk innovasjon og en adekvat forskningsinfrastruktur. Ansvarsforhold og arbeidsdeling internt på UiO og mellom UiO og relevante samarbeidspartnere vil være viktig å få på plass for å finne en hensiktsmessig løsning på institusjonelle støttefunksjoner for digital humaniora. Bibliotekenes kompetanse fra biblioteks- og informasjonsfaget er en viktig del av dette arbeidet.

Mål:

Humaniora skal bidra med forskningsbasert kunnskap og utdanning som bidrar til en mer bærekraftig teknologiutvikling i samarbeid med andre fagområder på UiO.

Tiltak:

UiO skal gjøre humanistisk forskning og ekspertise som er relevant for livsvitenskap, IT og teknologi, bedre tilgjengelig for disse miljøene ved å opprette ressursentre eller knutepunkter som formidler og bygger broer mellom humaniora og disse feltene. Samarbeid på forskningssiden skal gjenspeiles i utviklingen av studieporteføljen.

UiO skal følge opp anbefalingene i rapporten «Oppfølging av evaluering av humanistisk forskning i Norge», anerkjenne humanistisk forskningsinfrastrukturs behov og finne en hensiktsmessig løsning på institusjonelle støttefunksjoner for digital humaniora.

Demokratisk utvikling

En sentral samfunnsoppgave for et universitet er å utdanne kandidater til å bli gode medborgere. Humaniora bidrar til forståelsen av betingelser for demokrati, tillit og en åpen og god offentlig samtale. Analytiske og retoriske ferdigheter (retorisk medborgerskap) er en stadig viktigere forutsetning for å delta i demokratiske prosesser. Åpenbare utfordringer er fragmentering, polarisering og en digital kultur der ulike grupper forholder seg til sine egne, men ikke til andre grupper.

• Humaniora på tvers av faggrenser

Honours-programmet bachelor

- Tverrfaglige team og prosjektarbeid innen realfag og humaniora.
- Kullspesifikt tema. I første kull 2019 var det kunstig intelligens.

Filosofi, politikk og økonomi, bachelorprogram

- Utdanning som kobler til høy forskningsstyrke i fagene filosofi, statsvitenskap og samfunnsøkonomi.

Klart språk bachelorprogram

- Språk og offentlig forvaltning
- Språkets rolle for demokrati og rettssikkerhet

Peace and Conflict Studies masterprogram

- Kunnskap og analytiske ferdigheter for å forstå konflikter.

Authoritative Texts and Their Reception (ATTR)

- En nasjonal forskerskole som samler juridiske fag, humaniora og teologi.
- Forum for teoretisk og metodologisk refleksjon relatert til tekststudier, og tverrfaglig feedback på avhandlingsarbeidet.

Centre for Philosophy and the Sciences (CPS)

- En tverrfaglig møteplass for humaniora og naturvitenskap, med vekt på matematikk, liv og språk.

Honours-tillegg i Environmental Humanities and Sciences

- Et parallelt studietilbud for klimaengasjerte masterstudenter ved UiO.
- Tverrfaglig og kreativ undervisning med forelesninger, prosjekter og utflukter.

Gjennom en nærmest uendelig informasjonstilgang er det en utfordring for mediebrukere å skille mellom troverdig informasjon og relativiserte framstillinger, og sammen med politisk markedsføring utfordrer falske nyheter den demokratiske utviklingen.

Humanistisk forskning undersøker hvordan teknologien påvirker informasjonsflyt og demokratiske prosesser, og utdanning i humaniora fremmer systematisk tenkning, dømmekraft, etisk refleksjon og empati, som en forutsetning for en demokratisk utvikling. Slik kompetanse er en sentral del av et dannelsesbegrep for det 21. århundre.

Spenningen mellom demokratiske folkelige ambisjoner og autoritære regimer er en sentral driver i en konfliktfylt utvikling i mange regioner. Med kompetanse på språk, kultur og historie gir humaniora avgjørende bidrag til å forstå slike spenninger. I en globalisert verden kan humaniora fungere som en motvekt til forenklerende budskap og konfliktskapende gruppetenkning.

Estetiske uttrykk utfordrer og bidrar med alternative visjoner for hva politikk er og for hvem. Humanisters kompetanse på å utforske og beskrive nye estetiske former og relasjoner gir grunnlaget for utforskning av politikk som kompletterer klassisk politisk teori.

På UiO har flere fagmiljøer gjennom den tverrfakultære tematiske satsningen UiO:Norden vært med på å formulere en konstruktiv kritikk av den norske samfunnsmodellen med utgangspunkt i teologiske, litterære, juridiske og filosofiske kilder som etablerer normative impulser og en ny visjon for et økologisk bærekraftig samfunn. UiO har landets sterkeste forskningsmiljø på politisk kommunikasjon, som fokuserer på valgkamp, politisk deltakelse og medienes rolle i demokratiet. Her er det tydelige grenseflater mellom humaniora og samfunnsvitenskap.

Gjennom universitetsalliansen Circle U går UiO inn for et studieprogram der utdanning og forskning i tett samarbeid skal utdanne medborgere som deltar i samfunnets bestrebelser på å løse de store vitenskapelige og samfunnsmessige utfordringene. UiOs humanistiske miljøer vil være en naturlig innsatsfaktor i dette programmet.

Mål:

UiO skal ha forskning og utdanning i humanistiske fag som bidrar til forståelsen av hva som styrker og svekker demokratiet og demokratiske prosesser.

Tiltak:

UiO har forskningsstyrke på demokratispørsmål i nasjonalt og globalt perspektiv og skal legge til rette for konvergenmiljøer der UiO samler ressurser og lager nettverk samt utvikler eksisterende studieprogram slik at forskningsstyrken utnyttes.

